

## استراتژی اشتراك منابع اطلاعات كانادا\*

### ترجمه و تلخیص: مریم نظری\*\*

#### چکیده

کتابخانه‌های كانادا برای ایجاد هماهنگی میان سیستم‌های اشتراك منابع خود، چارچوبی کلی را مشخص کرده‌اند. این سیستم‌ها امکان دسترسی به اطلاعات را برای شهروندان كانادایی و افرادی فراهم می‌آورند که نیاز آنها از طریق فعالیت‌های اشتراك منابع کتابخانه‌های كانادا برطرف می‌شوند. این مقاله به ارائه اطلاعاتی در خصوص چند و چون این چارچوب و استراتژی‌ای می‌پردازد که كانادایی‌ها در خصوص اشتراك منابع درپیش گرفته‌اند.

**کلیدواژه‌ها:** اشتراك منابع / اشتراك منابع اطلاعات / استراتژی كانادا / همکاری بین کتابخانه‌ها / فناوری‌های اطلاعات

#### مقدمه

کتابخانه ملی كانادا با همکاری کمیته کتابخانه این کشور سال‌ها تلاش خود را جهت بسط و اجرای زیرساختی فنی، سیاسی و خدماتی برای اشتراك منابع در سطحی ملی معطوف نموده است. این تلاش‌ها در یکی از بهترین سیستم‌های کتابخانه‌ای در جهان به نتیجه رسیده است به طوری که شهروندان كانادایی می‌توانند به واسطه این همکاری‌ها و فعالیت‌های مشترك مبتنی بر اصول اشتراك منابع، به نیازهای اطلاعاتی خود پاسخ گویند.

متعاقب تغییرات پرشتابی که در سال‌های اخیر در حوزه فناوری‌ها رخ داده بود؛ استراتژی

اشتراك منابع اطلاعات سال ۱۹۹۴ كانادا در سال ۱۹۹۸ با هدف‌های زیر بازمینی و روزآمد شد:

- شناخت تغییراتی که از سال ۱۹۹۴ در محیط فناوری، سازمانی، اقتصادی و خدمات رخ داده بود و تنظیم مجدد استراتژی یاد شده به طوری که بازتابی از این تغییرات باشد.
- ایجاد تغییر و تناسب در نقش کتابخانه ملی برای پشتیبانی از استراتژی و چارچوب ملی اشتراك منابع كانادا.
- توافق در خصوص تعریف فهرستگانی مجازی و فراهم نمودن طرحی برای توسعه و اجرای آن.

#### پیشینه

در سال ۱۹۹۱ کتابخانه ملی كانادا، مدرکی با عنوان «اشتراك منابع: استراتژی و طرح پیشنهادی» را برای بحث به کمیته کتابخانه ارسال کرد. این استراتژی محصول سلسله نشست‌ها و همفکری‌های سال‌های ۱۹۸۵ و ۱۹۸۸ بود که در مناطق مختلف كانادا برگزار شده بودند. به دلیل تغییر و بازنگری شرایط در كانادا دسترسی زودهنگام به اینترنت، کتابخانه ملی كانادا برآن شد تا این استراتژی را مجدداً بررسی و برای دهه‌های میانی ۱۹۹۰ اصلاح نماید. به این منظور گروهی کاری متشکل از متخصصان تشکیل شد. اعضای این گروه با استفاده از «لیست سروی»<sup>۱</sup> که توسط «دانشگاه مموریال»<sup>۲</sup> برای بحث ایجاد شده بود، به سلسله پرسش‌های مربوط به اشتراك منابع پاسخ دادند که این هدف‌ها را دنبال می‌کردند:

- ارائه چارچوبی کلی که سازمان‌ها و انجمن‌های مجزا بتوانند طرح‌های ویژه اشتراك منابع را ایجاد کنند و بسط دهند.
- تشویق بحث در خصوص کلیه ابعاد اشتراك منابع در مجامع کتابخانه‌ای و اطلاعاتی شامل:

\* Canadian Information Resource Sharing Strategy. 1994. Prepared by the Working Group to Review and Update the Canadian Information Resource Sharing Strategy for the National Library of Canada. Also available in: ([www.ifla.org/documents/libraries/resource-sharing/nlc1.txt](http://www.ifla.org/documents/libraries/resource-sharing/nlc1.txt)).

\*\* عضو هیئت علمی مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران#

کنفرانس‌های کتابداری سال ۱۹۹۹ برای دریافت بازخورد از سوی جامعه گسترده‌تر کتابداران ارائه شدند.

همچنین، برای شناسایی نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و موانع، و اولویت‌های اشتراک منابع کانادا، در فوریه ۲۰۰۰ نشست طوفان ذهنی<sup>۵</sup> اعضای گروه کاری به مدت دو روز در «اتاوا»<sup>۶</sup> برگزار گردید. این اولویت‌ها مبنای پیش‌نویس مدرک «طرح استراتژیک کتابخانه کانادا برای اشتراک منابع اطلاعات ۲۰۰۲-۲۰۰۰» را تشکیل دادند. در ماه می این طرح در وب سایت قرار گرفت و اعضای گروه کاری از آن به‌عنوان مبنایی برای مشورت با نمایندگانشان در نشست‌های بهار، تابستان، و پاییز بهره‌مند شدند.

### نتایج بررسی

این پیمایش، داده‌هایی تولید کرد که تصویری از کتابخانه‌های کانادا را در قرن بیستم به دست می‌داد. این داده‌ها، تحلیل براساس محورهایی مانند نوع کتابخانه و منطقه را پشتیبانی می‌کردند و در حال حاضر نیز دسترسی به تمام تحلیل‌ها در نشانی زیر امکان‌پذیر است:

<http://www.nlc-bnc.ca/8/17/index-e.html>

بدین ترتیب اعضای گروه کاری درک بهتری از موضوع‌ها و اولویت‌های همکاران خود که در محیط‌های متنوع کتابخانه‌ای یا منطقه‌ای دیگر کار می‌کردند، کسب نمودند. چرا که این موضوع‌ها در یک کتابخانه پزشکی در «هالیفاکس»<sup>۷</sup> با یک کتابخانه تحقیقاتی در «اتاوا» کاملاً متفاوت‌اند.

برای بحث در خصوص موضوع‌های مربوط به منطقه یا گروهی از کتابخانه‌ها، جامعه کتابخانه‌های کانادا مرتباً تشکیل جلسه می‌داد، لیکن نشست‌های زیادی برای بحث در خصوص موضوع‌های مربوط به چند منطقه جغرافیایی یا انواع مختلفی از کتابخانه‌ها تشکیل نشد. از این‌رو، تعدادی از اعضای گروه کاری نیاز به ایجاد قانونی برای تجمع و طرح بحث‌های بین‌بخشی را احساس کردند که می‌توان از آن به‌عنوان یکی از خروجی‌های مهم فرایند بازبینی یاد نمود.

- فهرست‌نویسی مشترک؛
  - توسعه هماهنگ مجموعه؛
  - امانت بین کتابخانه‌ها و تحویل مدرک؛ و
  - پایگاه‌های اطلاعات اشتراک منابع.
- ارائه بینشی ملی از اشتراک منابع که بتواند فعالیت‌های مرتبط تمام ذی‌نفعان را یکدست کند.

### روش شناسی

«ماریان اسکات»<sup>۲</sup> - کتابدار کتابخانه ملی - در سال ۱۹۹۸ تمام کتابخانه‌های اصلی را گرد هم آورد و نظر آنها را در خصوص انتخاب نماینده‌ای که بتواند به‌عنوان همکار در این بررسی با کتابخانه ملی مشارکت نماید، بخش برنامه‌های ملی و بین‌المللی کتابخانه ملی کانادا ریاست این گروه بررسی را برعهده گرفت و نمایندگانی از «خدمات فراهم‌آوری و کتابشناسی» و «خدمات پژوهش و اطلاع‌رسانی» برگزیده شدند تا نقش نمایندگی خدمات مختلف اشتراک منابع کتابخانه ملی را برعهده گیرند.

وب سایت و لیست‌سروی برای سهولت برقراری ارتباط با گروه کاری و افراد دیگر ایجاد شد. علاوه بر آن، ترتیب برگزاری و ارائه مقالات و گزارش‌های زیادی در کنفرانس‌های کتابداری فراهم آمد و اعضای گروه کاری یاد شده اطلاعاتی را از همکاران خود گردآوری نمودند.

به‌منظور ارزیابی تغییراتی که رخ داده بود، جامعه کتابخانه‌های کانادا مورد پیمایش قرار گرفتند و پرسش‌هایی در خصوص فعالیت‌ها و روندهای اشتراک منابع مطرح گردید که بیانگر توانایی کتابخانه‌ها در ارائه خدمات به مراجعانشان بود. سایر روندها نیز با جست‌وجو در متون شناسایی و به‌عنوان اطلاعات تکمیلی به نتایج پیمایش اضافه شدند. تفسیر نتایج پیمایش طی قراردادی با «مشاوران تحقیقاتی آر. ام. فریز»<sup>۸</sup> صورت پذیرفت. گزارش خلاصه روندها و محیط برای وب سایت گروه کاری ارسال و تعدادی از آنها در

- فعالیت‌های اشتراک منابع که در برنامه استراتژیک مشخص شده بودند، به نحو مقتضی در طرح «دولت پیوسته کتابخانه ملی»<sup>۸</sup> ادغام شدند.

### هدف ۲. بسط خط‌مشی‌ها و رهبری اشتراک منابع برای پشتیبانی از دسترسی جهانی کانادایی‌ها به اطلاعات

طرح پیشنهادی در خصوص «کارت ملی کتابخانه‌های کانادا»<sup>۹</sup> و بیانیه‌ای در خصوص حقوق افراد در قبال خدمات کتابخانه‌ها و مسئولیت‌های کتابخانه‌های کانادایی استفاده‌کننده از منابع عمومی نوشته شد و اعضای گروه کاری با نمایندگان خود درباره این مدارک به مشورت پرداختند. با وجودی که تعدادی از گروه‌ها به مفاهیم مندرج در این مدارک علاقه نشان دادند، اما توافق عمومی بر آن شد که در زمان فعلی نباید این موارد تعقیب شوند. چندین استان و گروه، پروژه‌های «کارت واحد کتابخانه‌ای»<sup>۱۰</sup> را آغاز کردند و بحث در خصوص یک برنامه ملی، مشروط به نتایج این طرح‌های منطقه‌ای شد.

### جمع‌بندی

فرایند بازبینی این استراتژی موفقیت‌آمیز بود، هرچند نتیجه آن دقیقاً با پیش‌بینی موردنظر هم‌خوان نبود. در حین انجام این بازبینی، محیط کتابخانه ملی با ورود «کتابدار ملی»<sup>۱۱</sup> به این کتابخانه و تأسیس گروه‌های کاری «دولت آن‌لاین» و «کتابخانه دیجیتال کانادا»، دست‌خوش تغییراتی اساسی شد. چنین اولویت‌های تازه‌ای، تأثیری حیاتی بر منابع سیستم‌های موجود برای فعالیت‌های اشتراک منابع در کتابخانه ملی کانادا طی سال‌های ۲۰۰۰-۱۹۹۹ به دنبال داشتند.

طرح «دولت آن‌لاین» در دولت فدرال نیاز به ارزیابی مجدد نحوه ارائه خدمات به شهروندان در یک محیط خدمات شهروندمحور را به دنبال دارد. خدمات عمده اشتراک منابع کتابخانه ملی مانند امانت بین کتابخانه‌ای و فهرست مشترک نیز در چارچوب این طرح نیازمند ارزیابی مجدد هستند.

برنامه استراتژیک سه ساله‌ای نوشته شد که کتابخانه ملی کانادا برخی از اجزای این برنامه را به مرحله اجرا گذاشته است. اقدام‌های بنیادینی که می‌توان در این خصوص به آنها اشاره کرد به تفکی هدف‌ها عبارت‌اند از:

### هدف ۱. فراهم‌آوری دسترسی بدون مرز به اطلاعات برای تمام کانادایی‌ها

- کتابخانه ملی کانادا عملاً "کمک‌هایی را از طریق برگزاری کارگاه‌های آموزشی، تجزیه و تحلیل موضوع‌های مشارکت در گروه‌های کاری، و ... به کنسرسیوم مجری فهرست‌های مجازی ارائه می‌کند.
- کتابخانه ملی کانادا به روند بسط پایگاه‌های اطلاعات و مشارکت در گسترش پایگاه‌های اطلاعات ملی ایالات متحده ادامه می‌دهد تا از این طریق، جست‌وجوی بدون مرز میان فهرست‌های کتابخانه‌های آمریکایی و کانادایی را تشویق نماید.
- دروازه اطلاعات کانادا و فهرستگان مجازی، به خدمات عملیاتی بخش امانت بین کتابخانه‌ای بدل شده‌اند و این روند تا جایی‌که منابع اجازه دهند، ادامه خواهند یافت.
- کتابخانه ملی موفق به عرضه دسترسی آزاد به پایگاه اطلاعات AMICUS شده است.

### هدف ۲. ایجاد سبادهای جذاب و جامع از تمام مواد موجود در کتابخانه‌های کانادا

- به دلیل تغییر در اولویت‌های جامع کتابخانه ملی، پیشبرد این هدف کند بوده است. این تغییر منجر به بازآرایی عملیات کلیدی و منابع سیستم‌ها در فعالیت‌هایی نظیر سیستم نوین طبقه‌بندی در سطح دولت شده است. با این وجود، پیشرفت‌های اولیه‌ای به این شرح صورت پذیرفته‌اند:
- بهترین اقدام‌های ممکن، مطالعه شده‌اند.
- برای تأمین منابع سیستم‌هایی که احتمال می‌رود در سال ۲۰۰۲-۲۰۰۱ در دسترس قرار گیرند، ایجاد آمادگی شده است.

پاسخ‌گویی به نیازهای کتابخانه‌ها ایجاد شده و بسط یافته‌اند. برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری هماهنگ در سطوح محلی و ملی که توسط دولت‌های محلی و فدرال تشویق می‌شود؛ تضمین کننده ایجاد و بسط زیرساختی برای حمایت از مدل خدمات غیرمتمرکز خواهد بود. در مجموع می‌توان عوامل خاص محیطی که اشتراک منابع را تحت تأثیر قرار می‌دهند در موارد زیر خلاصه کرد:

- وظایف کتابخانه‌ها و مراجعان به آنها؛
- مأموریت‌ها و خط‌مشی‌های متفاوت مقاماتی که کتابخانه‌ها به آنها گزارش می‌دهند؛
- کنترل‌های مالی موجود در تمام سطوح دولتی؛
- تخصیص اولویتی اندک به بخش‌های فرهنگی از سوی برخی از سطوح دولتی؛
- تأثیر ساخت جغرافیایی و جمعیتی بر عرضه مؤثر خدمات اطلاعاتی؛
- تحول سریع شبکه‌های رایانه‌ای و گسترش شبکه‌های آزاد؛
- توسعه سیاست ملی اطلاعات؛
- تأثیر رشد نشر الکترونیکی و سایر تغییرات بر نشر و اشاعه اطلاعات؛
- اصلاح قانون حقوق پدیدآورندگان و قوانین مغایر با حقوق پدیدآورندگان و کاربران؛ و
- رشد کاردانی و افزایش انتظارات برخی از کاربران خدمات اطلاعاتی.

### ۳-۱. روند اشتراک منابع

#### ۱-۳-۱. تغییرات فناورانه

نرخ تغییرات به سیر صعودی خود ادامه می‌دهد و در صورتی که کسی به شتاب موجود اعتقاد داشته باشد، فناوری پیشرو امروز، اخبار قدیمی فردا خواهد بود. این سیر صعودی در قلمرو توسعه سیستم‌های اطلاعاتی نیز واقعیت دارد و رشد روزافزون معماری خادم - مخدوم<sup>۱۲</sup> سیستم‌های کتابخانه‌ای، کاربرد سیستم‌های ماشینی برای امانت بین کتابخانه‌ها و جست‌وجوی میان سیستمی، و رشد

جامعه کتابخانه‌ها به انتظار خود از کتابخانه ملی برای رهبری اشتراک منابع و بسط خدمات مشترک ادامه می‌دهد، هر چند نیازهای بخش‌های مختلف و انواع کتابخانه‌ها به قدری متنوع هستند که امکان ایجاد یک استراتژی فراگیر برای اشتراک منابع - که خشنودی و رضایت همکاران را به دنبال داشته باشد - بعید و ناشدنی به نظر می‌رسد.

کانادایی‌ها تنها با دسترسی آزاد به اطلاعات و دانش خواهند توانست نقشی فعال در اقتصاد دانش‌محور جهان ایفا نمایند. کتابخانه ملی کانادا متعهد است که دانش را در دسترس قرار دهد و هرگاه نیاز باشد، نقشی حیاتی در توسعه طرح‌های ویژه ایفا نماید.

## استراتژی اشتراک منابع اطلاعات کانادا

### ۱. مروری بر اشتراک منابع

#### ۱-۱. دورنمای اشتراک منابع

شهروندان کانادایی از طریق فعالیت‌های اشتراک منابع کتابخانه‌های کانادایی به اطلاعات مورد نیاز خود دست خواهند یافت. به این منظور:

- اطلاعات برای متقاضی در هر زمان و مکانی که مورد نیاز باشد، قابل دسترس خواهد بود و «کتابخانه مجازی» عینیت می‌یابد.
- گزینه‌ها بر مبنای نیاز و سطح مهارت متقاضی در دسترس وی قرار خواهند گرفت.
- خدمات اشتراک منابع به‌وسیله گروهی از کتابخانه‌ها و مراکز اطلاعات به هم مرتبط و به صورتی ارائه خواهند شد که دسترسی را به منابع اطلاعات با کیفیت، از طریق فرایندهای مؤثر تضمین کنند.
- کتابخانه در نقش‌هایی مانند تسهیل‌کننده - از طریق فراهم‌آوری ابزارهای راهنمایی - یا در نقش رابط متقاضی به دنیای اطلاعات عمل خواهد کرد.

### ۲-۱. محیط اشتراک منابع

اشتراک منابع در کانادا دربرگیرنده طیفی متنوع از عملیاتی است که در طول زمان برای

تغییر است. جوانه‌های مشارکت با بخش خصوصی ریشه دوانده‌اند و همکاری بین گونه‌های مختلف کتابخانه‌ها در حال شکل‌گیری است. همچنین همکاری مبتنی بر موضوع‌های ویژه نیز همچنان رو به افزایش است.

### ۱-۳-۴. مدارک الکترونیکی

تعداد فزاینده‌ای از مدارک تنها به شکل متن الکترونیکی و مدارک بسیاری نیز در دو قالب کاغذی و الکترونیکی قابل دسترس هستند. توافق‌نامه‌هایی که کتابخانه‌ها برای دستیابی به این مدارک امضا می‌کنند ممکن است استفاده از آنها را محدود نمایند. از سوی دیگر، کتابخانه‌ها ممکن است خط دسترسی به ناشر را برای توزیع مجدد خریداری کنند که هر کدام از این سناریوها بر اشتراک منابع تأثیرگذار خواهد بود.

### ۱-۳-۵. افت سرمایه‌گذاری

سرمایه‌گذاری در تمام سطوح کتابخانه‌ها به سیر نزولی خود ادامه می‌دهد که اولین نتیجه آن، کاهش خدماتی است که کتابخانه‌ها می‌توانند عرضه کنند. خدمات معمول مانند ساعات کاری کتابخانه‌ها، در حال کاهش است و منابع مالی کافی برای بهره‌برداری کامل از فرصت‌های نوینی - که فناوری فراهم نموده - در دسترس کتابخانه‌ها قرار ندارد. با فقدان سرمایه‌گذاری برای تجهیزات، کتابخانه‌ها قادر به مشارکت در بزرگراه اطلاعاتی یا پاسخ‌گویی به نیازهای کاربران خود نیستند، بنابراین دومین نتیجه افت سرمایه‌گذاری، حرکت تصاعدي کتابخانه‌ها و کارگزاران دولتی به سوی بازگشت هزینه‌ها است.

### ۱-۳-۶. انتظارات کاربران

کاربران کتابخانه‌ها «باسواد رایانه‌ای»<sup>۱۳</sup> می‌شوند و نسبت به آنچه از طریق اینترنت قابل دسترس است، آگاهی بیشتری می‌یابند. کتابخانه‌ها در عین فراهم نمودن خدمات برای کاربران عادی، باید نیازها و آگاهی افزایش یافته کاربران باسوادتر رایانه‌ای را نیز پاسخ‌گو باشند.

چند رسانه‌ای‌ها شواهدی بر این واقعیت هستند. واقعیت دیگری نیز وجود دارد که اکثر قریب به اتفاق کتابخانه‌ها همچنان از سیستم‌های قدیمی استفاده می‌کنند و توانایی جایگزینی آنها را با جدیدترین پیشرفت‌های فناوریانه ندارند. این نتایج در محیطی مختلط همچون محیط هوشمندانه فناوری در سراسر کشور ناموزون است. سیستم‌ها و خدمات باید بتوانند در عین حالی که از فناوری‌های قدیم استفاده می‌کنند، فناوری‌های جدید را نیز به کارگیرند.

### ۱-۳-۲. بزرگراه اطلاعات

رشد شبکه کانادا و خلق شبکه‌های آزاد به نحوی بی‌پایان در حال افزایش هستند. ابتدا کتابخانه‌های دانشگاهی به این شبکه‌ها ملحق شدند و هم اکنون کتابخانه‌های مدارس و عمومی نیز در حال دستیابی به این شبکه‌ها هستند. دسترسی آسان به این ابزار، طیفی وسیع از منابع اطلاعات را در دسترس کاربر برخوردار از دانش قرار می‌دهد و ممکن است بسیاری از کاربران نهایی را به دور زدن تمام کتابخانه‌ها تشویق نماید. کتابخانه‌ها باید جایگاه خود را در این محیط جدید تعیین کنند. فرصتی برای کتابداران مهیا شده است تا مهارت‌های سنتی خود را در خصوص توصیف و سازمان‌دهی اطلاعات به کار گیرند تا به آشنفتگی و بی‌سروسامانی منابع شبکه نظم و سامانی دهند.

شبکه‌های اولیه بر موضوع‌های فنی تأکید و تمایل به چشم‌پوشی از محتوا و خط‌مشی‌هایی مانند دسترسی جهانی و امور خصوصی داشتند. در حال حاضر بحث در خصوص موضوع‌های یاد شده آغاز و نیاز به خط‌مشی ملی و هماهنگ اطلاعات‌رسانی نیز مطرح شده است. کتابداران نقش اصلی را در این فرایند ایفا خواهند نمود و لازم است نظر خود را با قدرت به سیاست‌گذاران و تصمیم‌گیران عرضه کنند.

### ۱-۳-۳. همکاری و مشارکت

کتابخانه‌ها همواره برای اجرای پاره‌ای از اهداف خود به همکاری و مشارکت متکی بوده‌اند. این اتکا رو به افزایش و ماهیت توافق‌نامه‌ها در حال

#### ۴-۱. نیازهای اشتراک منابع

نیازهای زیر به عنوان ملزومات اصلی یک سیستم ملی اشتراک منابع مطرح شده‌اند:

- مجموعه‌ای از انتشارات ملی؛
- دسترسی برابر به آثار ملی؛
- مجموعه‌ها یا دسترسی به مجموعه‌هایی که به غالب نیازهای اطلاعاتی کانادایی‌ها پاسخ دهند؛
- ابزارهای جایابی مواد؛
- روبه‌ها و مقرراتی برای درخواست مواد؛
- سیستم‌های تحویل مدرک؛
- ختم‌شده‌ها و سرمایه‌هایی برای پشتیبانی از اشتراک منابع؛ و
- کارکنان آموزش دیده؛

#### ۵-۱. هدف اشتراک منابع

حصول اطمینان از دسترسی سریع و آسان کاربران کتابخانه‌های کانادا به اطلاعات موردنیاز برای مقاصد پژوهشی، شغلی، و تفریحی با هزینه‌ای منطقی.

#### ۶-۱. استراتژی‌های اشتراک منابع

##### ۱-۶-۱. شناسایی و بهبود شیوه کار فعلی

اشتراک منابع به‌طور سنتی برای پاسخ‌گویی به نیازهای محلی، منطقه‌ای، و ملی ایجاد شده است. مکانیسم‌های محلی با اجزای ملی‌ای تکمیل می‌شوند که بر فعالیت‌های محلی و منطقه‌ای بنا شده و آنچه را که تا کنون در مناطق صورت می‌پذیرفته‌اند، کامل می‌نمایند.

اجزای ملی متشکل از خدمات مؤسسه اطلاعات علمی و فنی کانادا<sup>۱۴</sup>، کتابخانه ملی کانادا<sup>۱۵</sup>، و شرکت مدیریت سیستم‌های اطلاعاتی «مانتیویا»<sup>۱۶</sup> هستند. کتابخانه ملی کانادا در واقع پاسخ اولیه‌ای برای گردآوری، آماده‌سازی، و دسترس‌پذیرسازی آثار کانادایی و تسهیل اشتراک منابع و توسعه کتابخانه‌ها به حساب می‌آید. مؤسسه اطلاعات علمی و فنی کانادا منبع اولیه‌ای برای اطلاعات علمی، فنی، و پزشکی است. در نهایت نیز شرکت مدیریت سیستم‌های اطلاعاتی «مانتیویا» فراهم‌کننده سیستمی کامل

از خدمات کتابشناختی برای کتابخانه‌های کانادایی محسوب می‌شود.

همچنین اشتراک منابع بر علائق رشته‌ای یا تخصصی - موضوعی استوار است. انجمن‌های ملی‌ای مانند کتابخانه «موریال چمبرز آلیس»<sup>۱۷</sup>، انجمن کتابخانه‌های حقوق کانادا<sup>۱۸</sup>، انجمن کتابخانه‌های بهداشت و سلامتی کانادا<sup>۱۹</sup>، و انجمن کتابخانه‌های موسیقی کانادا<sup>۲۰</sup> در توسعه محصولات و خدمات اشتراک منابع برای اعضای خود فعال بوده‌اند و ایجاد شبکه‌های بین کتابخانه‌ای در حوزه موضوعی خاص تا شکوفایی کامل نیز ادامه دارد.

▪ **اقدام:** روزآوری و نگه‌داری فهرستی از پروژه‌های اشتراک منابع به نحوی که اطلاعات مربوط به فعالیت‌های اشتراک منابع در سطح ملی در دسترس باشد.

▪ **همکار:** کتابخانه ملی کانادا

▪ **اقدام:** مشاوره با جامعه کتابداران، تعیین اولویت‌ها و طرح ملی مشروح برای اشتراک منابع که طرح‌های بخشی و استانی را نیز دربرگیرد.

▪ **همکاران:** کتابخانه ملی کانادا، انجمن‌ها، و کمیته‌های اشتراک منابع استانی.

#### ۶-۲. استراتژی‌های اشتراک منابع

##### ۱-۶-۲. شناسایی و بهبود شیوه کار فعلی

اشتراک منابع به‌طور سنتی برای پاسخ‌گویی به نیازهای محلی، منطقه‌ای، و ملی ایجاد شده است. مکانیسم‌های محلی با اجزای ملی‌ای تکمیل می‌شوند که بر فعالیت‌های محلی و منطقه‌ای بنا شده و آنچه را که تا کنون در مناطق صورت می‌پذیرفته‌اند، کامل می‌کنند.

عنصر ملی متشکل از خدمات مؤسسه اطلاعات علمی و فنی کانادا<sup>۲۱</sup>، کتابخانه ملی کانادا<sup>۲۲</sup>، و شرکت مدیریت سیستم‌های اطلاعاتی «مانتیویا»<sup>۲۳</sup> است. کتابخانه ملی کانادا پاسخ اولیه‌ای برای گردآوری، آماده‌سازی، و دسترس‌پذیرسازی آثار کانادایی و تسهیل اشتراک منابع و توسعه کتابخانه‌ها به حساب می‌آید. مؤسسه اطلاعات علمی و فنی کانادا منبع

به منظور پاسخ به تغییرات سریع در حوزه فناوری و انتظارات متغیر متقاضیان، طرح و ساختار ملی باید انعطاف پذیر باشند. همکاران باید بتوانند عناصری را برگزینند که متناسب با شرایط محلی خاص آنها باشند و توانایی مطابقت و روزآوری خود را داشته و پذیرای تغییرات موجود در محیط باشند.

- **اقدام:** ردگیری، پیش‌بینی و برقراری ارتباط مؤثر با تغییرات تأثیرگذار بر اشتراک منابع.
- **همکار:** کتابخانه ملی کانادا.
- **اقدام:** ایجاد فناوری‌های واسط برای حصول اطمینان از توانایی برقراری ارتباط سیستم‌های پیشرفته و کمتر پیشرفته.
- **همکاران:** کتابخانه ملی کانادا، انجمن کتابخانه‌های کانادایی<sup>۲۸</sup>، انجمن توسعه علوم و فنون دبیرش<sup>۲۹</sup>، انجمن‌های کتابخانه‌های استانی، و ائتلاف برای اطلاعات عمومی.

### ۲-۶-۳. مشارکت کنندگان

مشارکت کنندگان در زیرساخت پیشنهادی اشتراک منابع عنصری ضروری تلقی می‌شوند. مادامی‌که محیط پیچیده‌تر شود و تعداد اعضا افزایش یابد، رسمیت بخشیدن به موافقت‌نامه‌های غیررسمی موجود اهمیت می‌یابد.

- **اقدام:** تشویق به ایجاد یا استفاده از کمیته‌های اشتراک منابع موجود در تمام استان‌ها.

- **همکار:** کتابخانه ملی کانادا.

### ۲-۶-۴. استفاده از مشوق‌ها (عوامل انگیزشی)

برای کمک به توسعه اشتراک منابع، محرک‌های متنوعی ممکن است برای تشویق به آغاز عملیات فنی و خدماتی اولیه مورد نیاز باشند. این مشوق‌ها برای پروژه‌های آزمایشی می‌توانند دربرگیرنده پشتیبانی از قراردادهای، کمک‌های مالی، مشاوره، آموزش، و ... باشند. مشوق‌ها کلاً باید برای اجرای آزمایشی و اجرای اولیه برنامه‌ها و نه برای فعالیت‌های اجرایی جاری فراهم شوند.

اولیه‌ای برای اطلاعات علمی، فنی، و پزشکی است و بالاخره شرکت مدیریت سیستم‌های اطلاعاتی «مانتیوبا» فراهم‌کننده سیستمی کامل از خدمات کتابشناختی برای کتابخانه‌های کانادایی محسوب می‌شود.

اشتراک منابع بر علائق رشته‌ای یا تخصصی - موضوعی استوار است. انجمن‌های ملی مانند کتابخانه «موریال چمبرز آلیس»<sup>۲۴</sup>، انجمن کتابخانه‌های حقوق کانادا<sup>۲۵</sup>، انجمن کتابخانه‌های بهداشت و سلامتی کانادا<sup>۲۶</sup>، و انجمن کتابخانه‌های موسیقی کانادا<sup>۲۷</sup> در توسعه محصولات و خدمات اشتراک منابع برای اعضای خود فعال هستند و ایجاد شبکه‌های بین کتابخانه‌ای در حوزه موضوعی خاص تا شکوفایی کامل نیز ادامه دارد.

- **اقدام:** روزآوری و نگه‌داری فهرستی از پروژه‌های اشتراک منابع به نحوی که اطلاعات مربوط به فعالیت‌های اشتراک منابع در سطح ملی در دسترس است.
- **همکار:** کتابخانه ملی کانادا
- **اقدام:** مشاوره با جامعه کتابداران، تعیین اولویت‌ها و طرح ملی مشروح برای اشتراک منابع که طرح‌های بخشی و استانی را نیز دربرگیرد.
- **همکار(ان):** کتابخانه ملی کانادا، انجمن‌ها، و کمیته‌های اشتراک منابع استانی.

### ۲-۶-۲. رویکرد انعطاف‌پذیر برای اجرا

فناوری‌های پردازش داده‌ها و ارتباطات از راه دور با روندی غیرقابل پیش‌بینی در حال تحول و تغییر هستند. از آنجا که به کارگیری این فناوری‌ها با سرعت توسعه آنها برابری نمی‌کند، باید طرح‌های اجرایی مرحله‌بندی شده‌ای ابداع شوند که به توسعه خدمات گام به گام منجر شوند. سیستم اشتراک منابع باید همکارانی را که دارای ابزارهای خودکارسازی پیشرفته هستند و نیز افرادی را که به این ابزارها دسترسی ندارند همراهی و مساعدت نماید و هر همکار مناسب‌ترین فناوری را با توجه به شرایط محلی کتابخانه خود برگزیند.

تعداد درخواست‌های امانت بین کتابخانه‌های ارسال شده به کتابخانه ملی کانادا طی سه سال اخیر و کاهش یک درصدی سال ۹۲-۱۹۹۱، هفت درصدی سال ۹۳-۱۹۹۲، و نزدیک به هفت درصدی سال ۹۴-۱۹۹۳ مؤید این روند هستند.

## ۲-۱-۲. افزایش حجم ترافیک امانت بین کتابخانه‌های

در بسیاری از بخش‌های کتابخانه‌ها شاهد سیر صعودی تقاضا برای مواد اطلاعاتی قابل و غیرقابل بازگشت هستیم که در قالب امانت بین کتابخانه‌های مطرح شده‌اند. ظهور این روند صعودی در حجم تقاضاها؛ بهبود مکانیسم‌های جست‌وجو و تحویل مواد اطلاعاتی، رویه‌های جاری، سیستم‌های بهینه و ارزان، و ارتباطات به صرفه‌تر به لحاظ هزینه را مطرح می‌کند. در صورتی‌که نیازهای اطلاعاتی از طریق کانال‌های مناسب عرضه خدمات مرتفع نشوند، با افزایش ناراضی‌های کاربران مواجهه و شاهد روی‌آوری بسیاری از کاربران به منابع جایگزین خواهیم شد.

## ۲-۱-۳. استفاده از عرضه‌کنندگان تجاری مدارک

طی سال‌های اخیر، روند رویه‌رشدی را در تعداد عرضه‌کنندگان مدارک و خدمات تجاری توسط واسطه‌های مختلف شاهد بوده‌ایم. هزینه بالایی پاینده‌های دست‌نوشته و حذف مرتب تعدادی از عناوین نیز از عواقب حرکت کتابخانه‌ها - به‌ویژه در حوزه علوم و فنون - به سمت رویکرد «پاسخ در هنگام تقاضا»<sup>۳۳</sup> است.

براساس مطالعه انجام شده توسط دانشگاه کالیفرنیا جنوبی، مقایسه عملکرد چهار واسطه و یک کتابخانه عمده پژوهشی نشان می‌دهد که واسطه‌ها توانایی پاسخ به ۱۲ تا ۳۴ درصد از عناوین درخواستی را داشته و حال آن‌که این نسبت برای کتابخانه پژوهشی ۵۶ درصد بوده است. واسطه‌ها تنها بین ۱ و ۳۷ درصد عناوین منحصر به فرد را داشتند در حالی‌که این نسبت برای کتابخانه پژوهشی ۴۴/۳ درصد بوده است.

این مقایسه بیانگر این است که هم‌پوشانی قابل توجهی میان واسطه‌ها وجود دارد. تأثیر این

■ **اقدام:** توسعه برنامه‌های مالی برای کمک به کتابخانه‌ها در فراهم‌آوری ابزارهای ضروری برای مشارکت در بزرگراه اطلاعاتی.

■ **همکاران:** کتابخانه ملی کانادا، انجمن کتابخانه‌های کانادایی، انجمن توسعه علوم و فنون دبیزش، مجمع مدیران کتابخانه‌های عمومی شهری بزرگ<sup>۳۰</sup>، مجمع رؤسای کتابخانه‌های استانی و منطقه‌ای<sup>۳۱</sup>، و انجمن‌های استانی.

## ۲. امانت بین کتابخانه‌های و تحویل مدرک

امانت بین کتابخانه‌های همواره به عنوان عنصری سودمند از برنامه‌های اشتراک منابع به حساب آمده است. این مقوله اشاره به امانت منابع میان کتابخانه‌ها دارد اما در تحویل مدرک، منابع اطلاعاتی پس از عرضه توسط یک کتابخانه یا کارگزار تجاری اطلاعات پس گرفته نمی‌شوند. مبحث «امانت بین کتابخانه‌های و تحویل مدرک» هر دو مقوله فوق را دربر خواهد گرفت.

## ۱-۲. روند امانت بین کتابخانه‌های و تحویل مدرک

### ۱-۱-۲. نقش خدمات مرکزی جایابی

عوامل بسیاری دست به دست هم داده و تغییراتی را در نقش واسطه‌های عرضه‌کننده خدمات جایابی منابع اطلاعات به‌وجود آورده‌اند. دسترسی به خدمات OCLC<sup>۳۳</sup>، افزایش بهره‌گیری از خدمات عرضه‌کنندگان تجاری مدارک، افزایش تعداد فهرستگان‌های منطقه‌ای on-line و off-line (در قالب دیسک فشرده) و ایجاد امکان دسترسی آسان‌تر به آنها پاره‌ای از روندهایی هستند که تغییراتی را در نقش واسطه‌های تجاری اطلاعات سبب گردیده‌اند. همچنین دسترسی به رکوردهای پروژه‌های RECON - که قبلاً درون‌دهی آنها به صورت دستی صورت می‌پذیرفت - در قالب پایگاه‌های on-line، و فراهم‌آوری کلیه عوامل موردنیاز کتابخانه‌ها برای یافتن مواد اطلاعاتی موردنیاز آنها از دیگر روندهای این حوزه به حساب می‌آیند.

همچنین تجارب اخیر کتابخانه ملی یاریگر مفیدی در ترسیم این روند است. کاهش یکنواخت



- ایجاد اطمینان از دسترسی برابر متقاضیان به اطلاعات در سراسر کانادا از طریق اشتراک منابع کتابخانه‌ای در مؤسسه‌هایی که با سرمایه‌گذاری عمومی ایجاد شده‌اند، و
- کمک به متقاضیان اطلاعات - خواه این متقاضی عضو کتابخانه باشد یا نباشد - در یافتن و کسب اطلاعات مناسب.

### ۳-۲. استراتژی‌های امانت بین کتابخانه‌ای و تحویل مدرک

#### ۱-۳-۲. شناسایی و تقویت فعالیت‌های موجود

در حال حاضر تحویل مدرک در حالت گذار و حرکت به سمت استفاده فزاینده از خدمات تحویل مدرک الکترونیکی است، هر چند تحویل مدارک غیرالکترونیکی در آینده نیز قابل پیش‌بینی است. یک استراتژی ملی برای تحویل مدرک دربرگیرنده سه عنصر مجزاست:

۱. تحویل مواد قابل بازگشت،
۲. بسط زیرساختی برای گردآوری، تولید، ذخیره‌سازی، عرضه و تحویل مدارک الکترونیکی، و
۳. بسط سیاست‌ها، خط‌مشی‌ها و خدمات برای ایجاد اطمینان از یک سیستم مؤثر عرضه مدرک.

#### ۲-۳-۲. رویکرد منعطف به اجرا

بسیاری از کتابخانه‌ها از سیستم‌های امانت بین کتابخانه‌ای استاندارد - مینا<sup>۳۵</sup> بهره می‌جویند و در زمینه استفاده از آنها تجربه کسب می‌کنند. محیط، نیازمندی‌های نوینی را خلق می‌نماید که اعمال اصلاحاتی را ناگزیر می‌سازد. در این میان مواد و عرضه الکترونیکی باید به‌عنوان شاخه‌ای از درخواست‌های امانت بین کتابخانه‌ای بدل گردد. این سیستم جامع باید به‌گونه‌ای باشد که توانایی اجرای تمام مراحل - از درخواست تا عرضه یک مدرک - را داشته و حتی با فناوری‌ها و سیستم‌های متفاوت نیز قابل استفاده باشد.

- **اقدام:** ردگیری مستمر عوامل محیطی و بررسی استانداردهای موردنیاز.
- **همکار:** کتابخانه ملی کانادا.

امر بر کتابخانه‌ها نیز به این ترتیب است که امانت بین کتابخانه‌ای سنتی برای یافتن منابعی به‌کار می‌رود که دسترسی به آنها دشوارتر است و واسطه‌های تجاری، مقالات رایج‌تر را فراهم می‌نمایند.

#### ۴-۱-۲. استفاده از منابع ایالات متحده

استفاده از سیستم OCLC، معیاری برای رشد بهره‌گیری از منابع آمریکا و امانت منابع میان کتابخانه‌های آمریکا و کانادا است. براساس آمار به‌دست آمده، استفاده از سیستم OCLC از سال ۱۹۹۰ بیش از ۵۰ درصد افزایش یافته، به‌طوری‌که از تعداد ۸۲۳۹ درخواست به ۱۶۰۶۰ در سال ۱۹۹۲ رسیده است که این رقم تاکنون نیز درصد اندکی از کل حجم امانت بین کتابخانه‌ای را تشکیل می‌دهد.

دشواری بتوان تأثیر این روند را ارزیابی نمود. هر چند احتمال می‌رود که درخواست‌های اندکی برای فراهم‌آوردگان خدمات جایابی مانند کتابخانه ملی ارسال شود، لیکن اکثر کتابخانه‌ها، منابع موردنیاز خود را از طریق OCLC جایابی می‌نمایند. همچنین مادامی‌که جایابی منابع در ایالات متحده از طریق سیستم‌هایی نظیر OCLC یا DOCLINE<sup>۳۶</sup> آسان‌تر و سریع‌تر صورت می‌پذیرد، نتیجتاً درخواست‌های اندکی برای سایر کتابخانه‌های کانادایی ارسال می‌شود.

از طرفی کتابخانه‌ها و افراد برای جست‌وجو در فهرست‌های کتابخانه‌های عمده تحقیقاتی موجود در سراسر آمریکای شمالی در شرف روی‌آوری به اینترنت هستند.

#### ۲-۲. اهداف امانت بین کتابخانه‌ای و تحویل مدرک

بسط استانداردها و مکانیزم‌های امانت بین کتابخانه‌ای و تحویل مدرک برای ایجاد اطمینان از دسترسی سریع، آسان، و باصرفه متقاضیان کتابخانه‌های کانادایی به اطلاعات موردنیاز برای مقاصد پژوهشی، تجاری، یا تفریحی آنها، هدف عمده این خدمات به‌حساب می‌آید که از طرق زیر قابل حصول است:

### ۳. پایگاه‌های اشتراک منابع

#### ۳-۱-۲. روند پایگاه‌های اشتراک منابع

#### ۳-۱-۱. تغییر در روند گزارش‌دهی به فهرستگان<sup>۳۶</sup> های ملی

با ظهور سیستم‌های خودکار کتابخانه‌ای در دهه‌های ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰ گزارش‌دهی به فهرستگان‌های ملی تا حد زیادی اهمیت خود را از دست داده است. اما این روند در دهه ۱۹۹۰ مجدداً افزایش یافته و هم‌اکنون بسیاری از کتابخانه‌ها اطلاعات خود را به AMICUS<sup>۳۷</sup>، ISM<sup>۳۸</sup>، و OCLC ارائه می‌دهند و در حال تکمیل پروژه‌های RECON<sup>۳۹</sup> و انتقال رکوردهای گذشته‌نگر خود به پایگاه‌های اطلاعات ملی هستند. به این ترتیب جایابی منابع اطلاعات برای کتابخانه‌ها آسان‌تر شده است.

#### ۳-۱-۲. گسترش فهرست‌های منطقه‌ای

دسترسی به فهرست‌های مشترک منطقه‌ای - اغلب به شکل دیسک فشرده - نظیر انگلستان، انتاریو<sup>۴۰</sup>، یوگون<sup>۴۱</sup>، مناطق شمال غرب و ... در حال افزایش است. هر چند این فهرست‌ها از نظر پوشش جامعیت ندارند اما دربرگیرنده موجودی بسیاری از کتابخانه‌های مستقر در استان‌ها هستند و وابستگی به منابع ملی را برای جایابی منابع در درون هر استان کاهش می‌دهند. از زمان بهره‌برداری از نرم‌افزار پست الکترونیک Outlook در بریتیش کلمبیا، در تقاضاهای این استان به کتابخانه ملی کاهشی ۳۰ درصدی مشاهده می‌شود که این امر نمایانگر تأثیر بالقوه یک فهرست منطقه‌ای است.

هم‌چنین سیستم‌ها و پایگاه‌های اطلاعات پیوسته<sup>۴۲</sup> منطقه‌ای به ویژه در بخش دانشگاهی، به توسعه خود ادامه می‌دهند.

#### ۳-۱-۳. به‌کارگیری استانداردهای برای

#### کاوش

به‌کارگیری پروتکل Z39.50 در بسیاری از کتابخانه‌ها آغاز شده و شماری از دانشگاه‌ها در زمینه به‌کارگیری نرم‌افزار تولکیت<sup>۴۳</sup> این پروتکل - که توسط کتابخانه ملی تهیه شده است - از خود تمایل نشان داده‌اند. کاوشگران به محض

■ **اقدام:** استمرار مشارکت در پروژه‌هایی مانند پروژه امانت بین کتابخانه‌ای و تحویل مدرک امریکای شمالی و ارزیابی تأثیر آنها بر کتابخانه‌های کانادایی و استانداردهای امانت بین کتابخانه‌ای.

■ **همکار:** کتابخانه ملی کانادا.

■ **اقدام:** استمرار ردگیری و بهره‌گیری از فناوری‌های تحویل مدرک برای پشتیبانی خدمات.

■ **همکاران:** تمام کتابخانه‌ها.

#### ۳-۲-۲. همکاری

شرکت‌کنندگان یکی از عناصر بنیادین ساختار خدمات امانت بین کتابخانه‌ای و تحویل مدرک به شمار می‌روند و سال‌هاست که مشارکت میان کتابخانه‌های چند حوزه یا حوزه‌های گوناگون در حال انجام است. همکاری‌های جدید میان بخش‌هایی مانند سازمان میراث کانادا، پست کانادا، کتابخانه ملی، و خدمات مؤسسه اطلاعات علمی و فنی کانادا به همراه انجمن‌ها و عرضه‌کنندگان تجاری مدارک موردنیاز است.

■ **اقدام:** بررسی آیین‌نامه امانت بین کتابخانه‌ای به‌طوری‌که بازتابی از آیین‌نامه ملی روزآمد شده ایالات متحده و شرایط حاکم بر کانادا باشد.

■ **همکاران:** انجمن کتابخانه‌های کانادایی، و انجمن توسعه علوم و فنون دبیرش.

■ **اقدام:** کار با سازمان میراث کانادا و پست کانادا برای حصول اطمینان از این‌که برنامه جایگزینی کتاب کتابخانه‌ها جوابگوی نیازهای کتابخانه‌های کانادایی است.

■ **همکاران:** کتابخانه ملی کانادا، انجمن کتابخانه‌های کانادایی، و انجمن توسعه علوم و فنون دبیرش.

■ **اقدام:** کار با توسعه‌دهندگان سیستم‌ها برای اجرای استانداردها.

■ **همکاران:** کتابخانه ملی کانادا (NLC) و توسعه‌دهندگان سیستم.

کاتالوگ‌های نمایشگاهی، مواد غیرکتابی، و ... به این فهرستگان‌ها.

- **همکاران:** کتابخانه ملی کانادا، ISM، و مجمع کتابخانه‌های فدرال<sup>۴۴</sup>.

### ۲-۲-۲. عدم تمرکز فهرست مشترک

تا زمان بهره‌برداری گسترده از پروتکل‌های اجباری و ایجاد فهرست‌های مشترک منطقه‌ای؛ استراتژی حفظ و غنی‌سازی فهرست‌های مشترک ملی به قوت خود باقی خواهد بود.

دسترسی آسان به فهرست‌های مشترک بزرگ برای ارائه خدمات اشتراک منابع حیاتی است. استقرار پروتکل‌های بازیابی اطلاعات و انتقال فایل از طریق اینترنت، دسترسی به فهرست‌های مشترک غیرمتمرکز را آسان‌تر و راهبردی برای تحول فهرست مشترک فراهم خواهد ساخت.

- **اقدام:** طراحی برنامه‌ای برای فهرست مشترک ملی شامل ملاکی برای جامعیت، ارتباط با فهرست‌های منطقه‌ای، ارتباط میان فهرست‌های سطح ملی، پیوند فهرست‌ها، و

....

- **همکاران:** کتابخانه ملی کانادا، ISM، کارگزاران استانی، و گروه‌های منطقه‌ای.

- **اقدام:** ادامه روند تشویق استفاده از پروتکل Z39.50 مربوط به پایگاه‌های اطلاعات اشتراک منابع.

- **همکار:** کتابخانه ملی کانادا.

- **اقدام:** بسط دیدگاهی استراتژیک از نقش فهرست‌ها برای پشتیبانی از فراهم‌آوری خدمات اشتراک منابع.

- **همکار:** کتابخانه ملی کانادا.

- **اقدام:** تکمیل RECON از طریق افزودن رکوردهای کانادایی باقیمانده در دستنامه فهرست مشترک کتابخانه ملی کانادا.

- **همکار:** کتابخانه ملی کانادا.

- **اقدام:** ایجاد اطمینان از این‌که انتقال رکوردهای جاری و گذشته‌نگر در فهرست‌های مشترک روزآمد است.

- **همکاران:** کتابخانه ملی کانادا و ISM.

دسترسی به این سیستم‌ها قادر به کاوش در پایگاه‌های اطلاعات چندگانه‌ای خواهند شد که مرحله آغازین فهرستگان مجازی را شکل می‌دهند.

### ۲-۲. اهداف پایگاه اطلاعات اشتراک منابع

- حصول اطمینان از موجودیت و دسترسی به فهرستگان‌هایی که سبب‌های از تمام مجموعه‌های اصلی کتابخانه‌های کانادا را ارائه می‌دهند.

- تشویق توسعه‌دهندگان پایگاه‌های اطلاعات اشتراک منابع به رعایت استانداردهای لازم.

### ۲-۲. استراتژی‌های پایگاه‌های اطلاعات اشتراک منابع

#### ۲-۲-۱. شناسایی و تقویت اقدامات موجود

بهره‌برداری از فهرست‌های مشترک به طرق متنوعی صورت می‌پذیرد که عبارت‌اند از:

- برای پشتیبانی امانت بین کتابخانه‌ای،
- برای پشتیبانی فهرست‌نویسی،
- برای پشتیبانی فراهم‌آوری، و
- برای پشتیبانی توسعه مجموعه.

پیش‌نیازها و ملزومات هر کدام از موارد یاد شده نیز متفاوت است و همین امر می‌تواند منجر به تعارض نیازها و استانداردهایی شود که برای فهرستگان مطرح می‌شوند.

در صورتی‌که رکوردهای کتابخانه‌ها به صورت کارتی باشند، برای ایجاد فهرست منطقه‌ای، کتابخانه‌ها برای مجموعه‌های خود یا تبادل خدمات‌شان نیاز به دسترسی به رکوردهای ماشین‌خوان دارند.

- **اقدام:** ایجاد زیرمجموعه‌هایی از پایگاه‌های اطلاعات فهرستگان ملی شامل اطلاعات موجودی‌ها، برای گروه‌های ویژه‌ای از کتابخانه‌ها با هزینه‌ای که در حد توان کتابخانه‌ها باشد.

- **همکاران:** کتابخانه ملی کانادا و ISM.

- **اقدام:** افزایش پوشش دامنه فهرستگان‌های ملی مثلاً از طریق افزودن انتشارات دولتی،

اطلاعات کتابشناختی و تمام متن دیگر بخش‌های عمومی و خصوصی نیز در حوزه اشتراک منابع از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند.

- **اقدام:** بسط همکاری‌ها در زمینه پایگاه اطلاعات اشتراک منابع.
- **همکار:** کتابخانه ملی کانادا.

### ۲-۳-۲. رویکرد منعطف به اجرا

برای حصول اطمینان از این‌که کتابخانه‌ها به روند گزارش‌دهی موجودی خود ادامه می‌دهند، توسعه‌دهندگان پایگاه اطلاعات باید از طیف متنوعی از ابزارهای گزارش‌دهی استفاده کنند و استانداردهای داده‌های آنها را تا حد ممکن منعطف سازند به طوری‌که به کتابخانه‌ها امکان هماهنگی داده شود و آنها را از گزارش‌دهی منصرف نکنند.

### ۲-۳-۳. همکاری‌ها

هرچند AMICUS و ISM فهرستگان‌های کلیدی در سطح ملی به حساب می‌آیند اما پایگاه‌های

### پی‌نوشت‌ها:

- 25 Canadian Association of Low Libraries (CALL)
- 26 Canadian Health Libraries Association (CHLA)
- 27 Canadian Association of Music Libraries (CAML)
- 28 Canadian Library Association (CLA)
- 29 Association pour l'avancement des Sciences et Techniques de Documentation (ASTED)
- 30 Council of Administrators of Large Urban Public libraries (CALUPL)
- 31 Provincial & Territorial Libraries Directors Council (PTLDC)
- 32 Online Computer Library Center
- 33 just in time
- 34 DOCLINE سیستم امانت بین کتابخانه‌ای کتابخانه ملی پزشکی (NLM) است.
- 35 standards - based
- 36 اصطلاحات «فهرستگان» و «فهرست مشترک» به عنوان مفاهیم جایگزین استفاده شده‌اند و هر دو به مفهوم فهرست منابع چند کتابخانه هستند که امکان جایابی منابع را برای کتابخانه‌ها فراهم می‌آورند.
- 37 این واژه به معنای «دوست» و یک منبع اطلاعاتی است که توسط کتابخانه ملی کانادا ایجاد شده است و نگهداری می‌شود. این منبع به شکل شبانه‌روزی در تمام روزهای هفته برای کاربران قابل دسترس است.
- 38 Information Systems Management (ISM)

- 1 Listserv
- 2 Memorial university
- 3 Marianne Scott
- 4 R. M. Ferris Research Consultants
- 5 Brainstorming
- 6 Ottawa
- 7 Halifax
- 8 National Library's Government Online
- 9 Canadian Library Card
- 10 One Library Card
- 11 National Librarian
- 12 client server architecture
- 13 computer literate
- 14 Canada Institute for Scientific and Technical Information (CISTI)
- 15 National Library of Canada (NLC)
- 16 Information Systems Management Manitoba (ISM)
- 17 Alice Chambers Memorial Library (ACML)
- 18 Canadian Association of Low Libraries (CALL)
- 19 Canadian Health Libraries Association (CHLA)
- 20 Canadian Association of Music Libraries (CAML)
- 21 Canada Institute for Scientific and Technical Information (CISTI)
- 22 National Library of Canada (NLC)
- 23 Information Systems Management Manitoba (ISM)
- 24 Alice Chambers Memorial Library (ACML)

---

39 يکي از پروژه‌هاي کتابخانه ملي كانادا است که تبديل رکوردهاي دستي به الکترونيکي از طريق آن صورت مي‌پذيرند.

40 Ontario

41 Yukon

42 on-line

43tool kit

44 the Council of Federal Libraries (CFL)